

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Соціальна робота в полікультурній громаді»

2019 – 2020 навчальний рік

Освітня програма: «Соціальна робота та практична психологія».

Спеціальність: 231 Соціальна робота.

Галузь знань: 23 Соціальна робота.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Попова Анастасія Сергіївна, к.пед.н., ст. викладач кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Посилання на сайт	https://dspace.bdpu.org/handle/123456789/2422 https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=170
Контактний телефон	050 335 99 68
E-mail викладача	kovaleva.anastasia.45@gmail.com
Графік консультацій	вівторок: 12.00-14.00; четвер: 12.00-14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	4/120				залік
заочна		8	4	108	

Семестр: II.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: соціальна робота, полікультурність, полікультурна громада.

Мета курсу: сприяти становленню полікультурної компетентності майбутніх соціальних працівників шляхом формування у них системи здатностей до здійснення соціальної роботи та соціально-педагогічної діяльності в полікультурному середовищі.

Предмет курсу: теоретико-практичний аспект здійснення соціальної роботи в полікультурній громаді.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності:

ЗК-7 Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ФК-4 Здатність до надання допомоги та підтримки клієнтам із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей.

Результати навчання:

ПР-4 Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

ПР-6 Виявляти етичні дилеми та суперечності у професійній діяльності та застосовувати засоби супервізії для їх розв'язання.

Зміст курсу:

Тема 1. Проблеми полі культурності і міграції в сучасному світі.

Сутність поняття «глобалізація». Глобалізаційні процеси та їх вплив на культуру. Ціннісні орієнтири сучасного полікультурного суспільства. Тенденції розвитку українського полікультурного соціуму в умовах глобалізації. Релігійна багатоманітність України та світу та її соціальне значення. Християнські організації України. Етноконфесійні організації України. Новітня релігійність на конфесійній мапі України. Роль релігії у житті сучасної людини. Вплив релігійно-церковних організацій

на суспільно-культурні процеси в Україні. Особливості міської та сільської культури. Запровадження полікультурної освіти в Україні.

Етнокультура як феномен етнічного буття народу та сфера дослідження. Етнокультурні регіони України та фактори їх формування. Типологія субетносів українців. Вплив глобалізаційних процесів на функціонування етнокультурного простору українського суспільства. Особливості сучасного етапу етнокультурного розвитку українського суспільства. Специфіка етнокультурної маргінальності у сучасній Україні. Політика у сфері етнокультурного розвитку як один із магістральних напрямів діяльності держави у контексті становлення громадянського суспільства та визначення Україною курсу на європейську інтеграцію. Етнічність як соціальний феномен, її дослідження у науковій літературі. Вплив історичних подій на сучасні міжетнічні та міжнаціональні стосунки.

Тема 2. Міграція і проблеми соціально-педагогічної роботи у контексті полікультурності.

Зміст понять міграція, соціальна міграція, трудова міграція населення. Типологія міграцій. Передумови і тенденції міграційних процесів в Україні і світі.

Характеристика поняття мігрант. Класифікація мігрантів. Характеристика міграційної політики України та її етапи. Теоретичні та аналітичні підходи до пояснення міграцій.

Тема 3. Етнічна толерантність та культура міжнаціонального спілкування.

Самовизначення особистості у полікультурному просторі. Проекти глобальної етики: головні цінності, нормативні вимоги та проблеми. Етнічна толерантність: сутність, принципи, методи дослідження. Формування етнічної ідентичності особистості. Вивчення етнічних стереотипів та упереджень. Соціально-педагогічна робота з виховання культури міжнаціонального спілкування дітей та молоді.

Етнічна «картина світу» у фольклорі. Етнічні стереотипи й упередження. Культурний асимілятор. Національна самосвідомість: особливості прояву та функціонування. Самовизначення меншин і корінних народів. Головні фактори стійкості етнічних спільнот. Патріотизм та етнічна (не)толерантність.

Поняття мови ворожнечі та її розповсюдженість в українських ЗМІ. Нетолерантна діяльність в Україні на прикладі різноманітних організацій ультраправого спрямування. Аналіз всеукраїнської соціальної кампанії «Колір шкіри не має значення!» у рамках проекту «Ініціатива розмаїття» Міжнародної організації із міграції. Розгляд інформаційного порталу xenodocuments.org.ua як прикладу поширення толерантності в суспільстві.

Тема 4. Ксенофобія, расизм і нетерпимість як явища сучасного суспільного життя та їх прояви.

Загальна характеристика ксенофобії як суспільного явища. Громадська думка українського суспільства та європейської спільноти щодо дискримінації. Прояви ксенофобії в Україні на прикладі мови ворожнечі. Прояви ксенофобії в Україні на прикладі злочинів на ґрунті ненависті. Нетолерантна діяльність та організації в Україні. Приклади протидії расизму та ксенофобії в Україні

«Свої» та «чужі» у культурній взаємодії. Способи подолання агресії з точки зору сучасної етики. Золоте правило моралі як засада універсального етичного принципу «З кожною людиною слід поводитися по-людськи». Ненасилля та повага до всього живого як фундаментальні етичні принципи. Справедливість, толерантність, правдивість, рівноправ'я як умова взаємодії у полікультурному світі.

Тема 5. Міжнародне право у боротьбі з дискримінацією.

Універсальні міжнародно-правові антидискримінаційні механізми. Інституціональні універсальні антидискримінаційні механізми. Європейська (регіональна) антидискримінаційна система. Дискримінація як злочин: становлення концепції міжнародного та національного кримінального антидискримінаційного права. Поняття міжнародного злочину, характеристика міжнародних дискримінаційних злочинів. Поняття злочину ненависті («hate crime») та кримінальна відповідальність за злочин ненависті в Україні та світі. Механізми захисту прав представників різних культур на міжнародному і національному рівнях. Роль державних і недержавних організацій у контексті захисту прав представників різних культур.

Тема 6. Соціально-педагогічна робота в полікультурному освітньому просторі закладу освіти.

Особливості соціально-педагогічної роботи в закладі освіти. Полікультурний простір закладу освіти як виховне середовище юного покоління. Полікультурне виховання дітей дошкільного віку. Зміст роботи соціального педагога в полікультурному просторі закладу загальної середньої освіти. Соціально-педагогічні умови полікультурного виховання дітей дошкільного та шкільного віку. Методика полікультурного виховання дітей та молоді.

Тема 7. Особливості соціальної роботи в полікультурній громаді.

Сутність соціально-педагогічної роботи в громаді. Особливості полікультурної роботи в соціальних службах. Методика розробки культурно-дозвіллевого заходу на полікультурну тематику.

Сутність та структура технологій соціально-педагогічної роботи в полікультурному середовищі. Застосування тренінгових технологій у забезпеченні конструктивної комунікації в полікультурному просторі. Технологія розробки й реалізації соціального полікультурного проекту. Роль рекламно-інформаційних технологій у полікультурній просвіті населення. Сутність та структура полікультурної компетентності майбутнього соціального працівника. Вивчення рівня сформованості полікультурної компетентності майбутнього соціального працівника: критерії, показники визначення, діагностичний інструментарій. Шляхи формування полікультурної компетентності майбутнього соціального працівника в умовах ЗВО.

Тема 8. Кращі практики з розвитку полікультурності у контексті інтеграційної політики розвинених країн світу.

Напрями та інструменти міграційної політики розвинених країн. Основні положення інтеграційної політики країн-членів ЄС. Програми підтримки розвитку полікультурності на міжнародному, національному і регіональному рівнях. Державні і недержавні програми підтримки представників різних культур у Швеції. Проблемні питання інтеграції представників різних країн у країни, що приймають міграційні потоки. Програми інтеграції представників різних культур в Європі. Програми інтеграції представників різних культур в США та Канаді. Програми інтеграції представників різних культур в Україні.

Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, семінари бесіда, наочні: (ілюстрування, ілюстрування за допомогою електронного опорного конспекту), практичні: (вправи, самостійне дослідження, сторітеллінг, гейміфікація, тренінг); методи стимулювання навчальної діяльності (метод навчальної дискусії, метод пізнавальних ігор, метод опори на життєвий досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни); методи контролю і самоконтролю (метод усного контролю, метод письмового контролю, метод тестового контролю).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): навчальний курс складається з лекцій, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи. Лекційні заняття передбачають ведення письмового конспекту. Підготовка семінарських занять передбачає усне опрацювання теоретичних питань та дискусію за темою або проведення тренінгових вправ. Підготовка завдань до самостійних та індивідуальних робіт здійснюється у друкованому вигляді (формат Microsoft Word або Power Point (де необхідно) за визначеним шаблоном та передбачає усне опитування здобувачів протягом семінарського заняття до теми або на груповій/індивідуальній консультації. Допуск до заліку передбачений за умов: набрання 35 балів за роботу протягом семестру, наявності конспекту усіх лекцій та роздрукованої папки з роботами (самостійних та індивідуальних занять). Залік може проходити за двома формами (на вибір здобувачів ВО): письмовий залік та захист відповідей; тестування. За результатами продуктивної роботи протягом семестру та погодження з оцінкою – здобувачу може бути виставлена підсумкова оцінка, що дорівнює сумі балів набраних протягом семестру.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне (комп'ютер, проектор); програмне (Microsoft Office: Power Point, Word, Moodle, репозитарій); наочність (презентації у форматі Power Point).

Система оцінювання та вимоги:

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Середнє арифметичне за поточну роботу (максимально 50 балів)	Залік	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3		Тема 4				
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1.	4.2.			
25		25		25		25				
Тема 5		Тема 6		Тема 7		Тема 8				
5.1	5.2	6.1	6.2	7.1	7.2	8.1	8.2			
25		25		25		25				

Система нарахування рейтингових балів (поточний контроль¹)

№	Вид робіт за темами	Бали рейтингу (денна форма)	Бали рейтингу (заочна форма)
1			
Тема 1.			
1.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	-
1.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	-
1.3.	Виконання самостійної роботи до теми 1: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними;	0 - 5	0 - 10
1.4.	Виконання ІНДЗ до теми 1: - Есе.	0 - 15	0 - 15
Максимум за тему 1		25 балів	
Тема 2			
2.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	-
2.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	-
2.3.	Виконання самостійної роботи до теми 2: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 - 5	0 - 10
2.4.	Виконання ІНДЗ до теми 2: - Словник термінів; - Заповнити таблицю (спільні/відмінні ознаки)	0 - 15 0 - 5 0 - 10	0 - 15 0 - 5 0 - 10
Максимум за тему 2		25 балів	
Тема 3			
3.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	-
3.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	-
3.3.	Виконання самостійної роботи до теми 3: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 - 5	0 - 10
3.4.	Виконання ІНДЗ до теми 3: - Підготовка та участь у практичних вправах; - Заповнення таблиці; - Аналітична довідка	0 - 15 0 - 5 0 - 5 0 - 5	0 - 15 0 - 5 0 - 5 0 - 5
Максимум за тему 3		25 балів	
Тема 4			
4.1.	Відповідь на семінарському занятті (4 години)	0 - 10 (5+5)	-
4.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	-
4.3.	Виконання самостійної роботи до теми 4: • Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 - 10	0 - 10
4.4.	Виконання ІНДЗ до теми 4: • Аналітична довідка (2)	0 - 10 0 - 5 + 0 - 5	0 - 15 0 - 7 + 0 - 8
Максимум за тему 4		25 балів	
Тема 5			
5.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 - 5	-
5.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 - 2	-
5.3.	Виконання самостійної роботи до теми 5: • Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 - 5	0 - 10
5.4.	Виконання ІНДЗ до теми 5:	0 - 15	0 - 15

¹ Детальний розподіл балів та критерії оцінювання до кожного виду робіт представлені у «Системі оцінювання» та розміщені на електронній платформі підтримки навчання Moodle БДПУ

	• Соціологічне дослідження		
		Максимум за тему 5	25 балів
Тема 6			
6.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 – 5	0 – 5
6.2.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 – 5	-
6.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 – 2	-
6.3.	Виконання самостійної роботи до теми 6: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 5	0 – 10
6.4.	Виконання ІНДЗ до теми 6: - Підготовка та участь у практичних вправах; - Таблиця	0 – 10 0 – 5 0 – 5	0 – 10 0 – 5 0 – 5
		Максимум за тему 6	25 балів
Тема 7			
7.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 – 5	0 – 5
7.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 – 2	0 – 2
7.3.	Виконання самостійної роботи до теми 7: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 5	0 – 5
7.4.	Виконання ІНДЗ до теми 7: - Підготовка та участь у практичних вправах; - Вирішення кейсів; - Сценарій	0 – 15 0 – 5 0 – 5 0 – 5	0 – 15 0 – 5 0 – 5 0 – 5
		Максимум за тему 7	25 балів
Тема 8			
8.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)	0 – 5	-
8.2.	Доповнення на семінарському занятті	0 – 2	-
8.3.	Виконання самостійної роботи до теми 8: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.	0 – 10	0 – 10
8.4.	Виконання ІНДЗ до теми 8: - Презентація.	0 – 10	0 – 15
		Максимум за тему 8	25 балів

За підсумками навчання за один семестр здобувач вищої освіти може отримати 100 балів (50 балів² – поточне оцінювання + 50 балів – контрольне оцінювання (залік).

Підсумкова кількість балів визначається за формулою:

$$m = \frac{3K_1 + 3K_2 + 3K_3 + 3K_4}{n} + 50 = 100$$

де m – кількість набраних балів за вивчений курс;

n – кількість залікових кредитів;

50 балів – екзамен або залік.

Загальна кількість балів за вивчений курс обчислюється таким чином: підраховується кількість балів, набраних під час поточного контролю за всіма заліковими кредитами, та ділиться на загальну кількість кредитів (визначається середній арифметичний бал). Потім до отриманого показника додаються бали, набрані під час заліку.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види освітньої діяльності		Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
78-89	B	
65-77	C	
58-64	D	
50-57	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

² Мінімальний допуск до заліку здобувача можливий за умови набрання ним 35 балів за виконані роботи протягом семестру.

Список рекомендованих джерел:

1. Гуренко О. І. Соціально-педагогічна робота в полікультурному суспільстві: навч. посіб. для студентів ВНЗ / за ред. проф. К. О. Баханова. Донецьк: Ландон-XXI, 2014. 480 с.
2. Кажміркевич П. Інтеграція мігрантів в Україні. Оцінка стану та потреб. Неофіційний документ [Електронний ресурс] / Пьотр Кажміркевич. – Варшава, 2011. – Режим доступу: <http://www.osce.org/uk/odihr/81761>
3. Логвиненко Т. О. Технології соціально-педагогічної роботи з різними категоріями дорослого населення : курс лекцій / Т. О. Логвиненко, Н. В. Гордієнко. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2012. 312 с.
4. Жити разом у рівності й гідності. Біла книга міжкультурного діалогу / Рада Європи, Комітет міністрів. К. : Оранта: ЦР Демократія через культури, 2010. 48 с.
5. Релігійна багатоманітність та міжкультурна освіта: [посібник для школи] / за заг. ред. Джона Кіста. – Львів : ЗУКЦ, 2008. 160 с.
6. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів: Навч-метод. посіб. / За ред. К. Б. Левченко, І. М. Трубавіної, І. І. Цушка. К.: ФОП «Чальцев», 2008. 384 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека БДПУ <http://edu.bdpu.org>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org>
3. Медіатека ФДССО.